

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Popření přihlášené směnečné pohledávky v insolvenčním řízení

Do insolvenčního řízení jsou běžně přihlašovány směnečné pohledávky. Směnečné pohledávky jsou poměrně specifické, atypický je i procesní režim uplatnění směnečných nároků v soudním řízení. Není tudíž nijak překvapivé, že odchylky od obvyklého standardu vykazují i procesy přihlášení směnečných pohledávek do insolvenčního řízení, přezkum těchto pohledávek a jejich případné popření.

Přezkum pohledávky v insolvenčním řízení

Insolvenční řízení je zvláštním druhem civilního procesu, který je v mnohých směrech zásadně odlišný od řízení nalézacího a vykonávacího či exekučního. Některé prvky nalézacího a vykonávacího řízení však insolvenční řízení přece jen obsahuje. Ve všech uvedených řízeních lze detekovat přítomnost mechanismů, jejichž smyslem je znemožnit uspokojení neexistujících nároků a nároků, které nejsou v řízení uplatněny důvodně. V nalézacím řízení posuzuje existenci a důvodnost uplatnění nároku soud, v insolvenčním řízení se „třídění zrna od plev“ v podobě zjištění, které přihlášené pohledávky mají být uspokojeny a které mají být z uspokojení vyloučeny, děje předběžně („v prvním kole“) v podobě přezkumu přihlášených pohledávek s tím že následné posouzení pravosti, výše a pořadí přihlášených pohledávek, tedy posouzení jejich existence, vymahatelnosti a zajištění provádí soud v případných incidenčních sporech.

Posouzení důvodnosti uplatnění přihlašovaných pohledávek v insolvenčním řízení má specifický režim, v jehož rámci namísto nalézacího řízení probíhá přezkum těchto pohledávek, jehož výsledek může být následně revidován soudem v incidenčním sporu, resp. v případě popření vykonatelných pohledávek musí být „potvrzen“ rozhodnutím soudu v incidenčním sporu. Osobou rozhodující v přezkumné fázi řízení o existenci a důvodnosti uplatnění pohledávky je insolvenční správce, případně dlužník (je-li dlužník osobou s dispozičním oprávněním, což se děje v případě, že je úpadek dlužníka řešen reorganizací nebo oddlužením, a jedná-li se o přezkum pohledávky nezajištěného věřitele).^[1]

Přezkum směnečné pohledávky

Přezkum směnečné pohledávky v insolvenčním řízení vykazuje nikoli zanedbatelná specifika. Směnečné pohledávky se v mnohém odlišují od běžných občanskoprávních i obchodněprávních pohledávek, není tudíž nijak překvapivé, že i proces prověřování faktu, zda jsou směnečné pohledávky do insolvenčního řízení přihlášeny důvodně, má v některých aspektech atypický průběh. Směnečné právo je orientováno prověřitelsky, práva a povinnosti účastníků směnečného vztahu jsou koncipována tak, že směnečný věřitel má při vymáhání směnečné pohledávky výhodnější postavení než směnečný dlužník při procesní obraně. Z povahy a podstaty směnečné pohledávky, která predikuje průběh procesních mechanismů při výkonu směnečného práva v soudním řízení, vyplývá, že rozložení sil, v jehož rámci má snazší procesní pozici žalobce (nebo přihlášený věřitel) při uplatňování směnečného nároku než dlužník (nebo insolvenční správce) při jeho popírání, i v případě, že je v řízení vymáhán neexistující směnečný nárok, jakož i v situaci, kdy je existující

směnečný nárok uplatňován nedůvodně či nepoctivě.

Výše uvedená charakteristika směnečné pohledávky, v jejichž intencích lze tuto pohledávku považovat (s mírnou nadsázkou a v jistém slova smyslu) za privilegovanou, implikuje přítomnost atypických aspektů přezkumu a případného popření pohledávky v insolvenčním řízení.

Přezkum směnečné pohledávky ovlivňuje skripturní povaha směnky a s ní související fakt, že se směnky řadí mezi prezentační listiny. Směnečná pohledávka je neoddělitelně spjata se směnkou a uplatnění směnečného práva je vázáno na předložení směnky. Existenci a obsah přihlášené směnečné pohledávky je tudíž třeba prokázat originálem směnky. Součástí přezkumu přihlášené směnečné pohledávky tak musí být posouzení faktu, zda věřitel existenci pohledávky skutečně prokázal (případně doložil) originálem směnky. Podotýkám, že požadavek na prokázání existence přihlášené směnečné pohledávky originálem směnky založeným do spisu nelze uplatňovat bezvýjimečně. Na předložení originálu směnky při přezkumu směnečné pohledávky není namístě trvat zejména v situaci, kdy je nárok z předmětné směnky uplatňován v nalézacím řízení a originál směnky je deponován u nalézacího soudu. V takovém případě je vhodné, aby se insolvenční správce (i věřitel a soud) při přezkumu spokojily s potvrzením nalézacího soudu o uložení směnky a s potvrzením shody kopie předkládané v insolvenčním řízení s originálem.

Z výše uvedeného vyplývá, že vedle posouzení pravosti pohledávky, tedy její existence a faktu, zda je či není promlčená, je u směnečných pohledávek namístě při jejich přezkumu prověřit i další okolnosti. Při přezkumu směnečné pohledávky přihlášené do insolvenčního řízení je třeba posoudit zda směnka vznikla najednou či vyplněním blankosměnky,

- (pokud směnka vznikla vyplněním blankosměnky), tak zda byla vyplněna v souladu s vyplňovacím oprávněním nebo excesivně.

- zda je směnečná pohledávka uplatňována v souladu se směnečnou smlouvou, kauzou (účelem vzniku směnečného závazku).

Věřitel, který v insolvenčním řízení přihlašuje směnečnou pohledávku, nemusí ani v přihlášce, ani v případném doplnění přihlášky tvrdit skutečnosti, které umožní výše uvedené aspekty přihlášené pohledávky posoudit. Přihlášený směnečný věřitel tedy nemusí ani v přihlášce pohledávky

- tvrdit kauzu směnky,
- identifikovat kauzální pohledávku,
- sdělit, zda směnka vznikla najednou nebo vyplněním směnečného blanketu,
- tvrdit obsah vyplňovacího oprávnění,
- ani další skutečnosti, které nejsou nezbytné k posouzení pravosti přihlášené pohledávky.

Prostředky a mechanismy obstarávání informací insolvenčním správcem a dalšími osobami, které přezkoumávají přihlášené pohledávky, jsou značně omezené. Nemá-li dlužník k dispozici směnečnou smlouvu, smlouvu zakládající kauzální pohledávku, listiny objasňující vývoj kauzálního pozadí směnky (listiny z nichž vyplývá, zda kauzální pohledávka vznikla či ne a zda zanikla), dohodu o vyplnění blankosměnky, případně další listiny, z nichž vyplývá kauza a kauzální podtext směnky nebo právní režim, průběh a podoba případného doplnění chybějícího textu do směnky, může tyto informace získat jedině od věřitele nebo dalších osob, které se na vzniku směnky a jejím mimosměnečném režimu podílely.

Insolvenční správce má sice možnost vyzvat přihlášeného věřitele k doplnění přihlášky. Pokud je však předmětem výzvy požadavek, aby přihlášený věřitel sdělil informace, které není povinen v rámci procesu přihlášení pohledávky poskytovat, není povinností věřitele uvedené informace

v rámci doplnění přihlášky sdělit.

Procesní subjekty přezkoumávající přihlášenou směnečnou pohledávku, tedy insolvenční správce, dlužník a další přihlášený věřitel, nemusí mít pro účely přezkumu k dispozici informace, jež jsou nezbytné pro posouzení faktu, zda je přihlášená směnečná pohledávka uplatňována v souladu se směnečnou smlouvou, kauzou směnky a případným mimosměnečným ujednáním, a zda tato pohledávka není dovozována z excesivně vyplněné blankosměnky nebo bezprávně doplněného směnečného blanketu či z bezprávně doplněné směnky neúplně.

Popření přihlášené pohledávky

Přihlášená pohledávka může být popřena při jejím přezkumu nebo v rámci konkurenčního boje přihlášených věřitelů. Při přezkumu může být pohledávka popřena insolvenčním správcem nebo dlužníkem. Popření pohledávky v rámci přezkumu insolvenčním správcem lze považovat za projev oprávnění insolvenčního správce eliminovat z uspokojení ty přihlášené pohledávky nebo ztížit uspokojení těch přihlášených pohledávek, které podle názoru insolvenčního správce nejsou přihlášeny důvodně. Popření pohledávky dlužníkem, které se děje taktéž v rámci přezkumu přihlášených pohledávek, může být a často i bývá motivováno snahou dlužníka vyjádřit negativní postoj k důvodnosti přihlášení pohledávky, jakož i snahou zabránit uspokojení neexistujících přihlášených pohledávek nebo těch přihlášených pohledávek, které sice existují, které by však z věcných důvodů neměly být uspokojeny. Ani u dlužníků, ani u insolvenčních správců nelze vyloučit účelové popírání přihlášených pohledávek, jejichž popření je motivováno jinými důvody než snahou zabránit uspokojení pohledávek, které by z věcných důvodů neměly být předmětem uspokojení. Popření pohledávky je dostupné i pro věřitele, který přihlásil jinou pohledávku, takovéto popření je uskutečňováno s cílem eliminovat z řízení další pohledávky, které mají být v řízení uspokojeny, a tím zvýšit míru uspokojení pohledávky přihlášené popírajícím věřitelem. Popření pohledávky jiným přihlášeným věřitelem může být ryze účelovým krokem bez věcného opodstatnění, může se však jednat i o důvodný procesní krok konkurenčního věřitele, jenž se snaží zabránit uspokojení neexistující pohledávky nebo pohledávky, na niž by nemělo být plněno z jiných důvodů.

Právní důsledky popření pohledávky dlužníkem s dispozičním oprávněním jsou koncipovány tak, že popření nezajištěné pohledávky dlužníkem s dispozičním oprávněním má tytéž účinky jako popření pohledávky insolvenčním správcem. Pro zjednodušení tedy budu nadále v textu pracovat s pojmem popření pohledávky insolvenčním správcem i ve vztahu k popření dlužníkem s dispozičním oprávněním s tím, že výklad je třeba vztáhnout i na popření nezajištěné pohledávky dlužníkem, jehož úpadek je řešen reorganizací nebo oddlužením.

Vcelku neobvyklý procesní režim má popření pohledávky jiným přihlášeným věřitelem. Popření musí být uskutečněno v podobě formulářového podání (vyplněného tiskopisu), které musí mít náležitosti žaloby a které musí být v uvedené formě doručeno insolvenčnímu soudu (soudu, který vede insolvenční řízení) nejpozději 3 pracovní dny přede dnem konání přezkumného jednání o popřené pohledávce. Je-li způsobem řešení úpadku oddlužení, nejpozději do 10 dnů po uplynutí lhůty k přihlašování pohledávek; v případě řešení úpadku oddlužením lhůta neskončí dříve než 7 dní ode dne zveřejnění přihlášky pohledávky v insolvenčním rejstříku.

Kvituji, že byl odstraněn dříve panující paradoxní stav, kdy zákon (ustanovení § 200 odst. 1 IZ) zakotvuje výslovně dva požadavky na popření pohledávky jiným přihlášeným věřitelem:

aby popření přihlášené pohledávky jiným přihlášeným věřitelem mělo náležitosti žaloby (zjevně žaloby určovací) a

aby popření přihlášené pohledávky jiným přihlášeným věřitelem bylo uskutečněno podáním, jež vznikne vyplněním formuláře,

avšak uvedený formulář, který musí být povinně použit pro vytvoření podání, jímž jiný přihlášený věřitel popírá přihlášenou pohledávku, neobsahoval kolonku pro petit. Formulář byl ministerstvem spravedlnosti upraven tak, že aktuálně již prostor pro vymezení petitu obsahuje.

Oprávnění popřít přihlášenou pohledávku svědčí dlužníkovi i v případě, že dispoziční oprávnění svědčí insolvenčnímu správci. Popření pohledávky dlužníkem v takovém případě nemá vliv na zjištění pohledávky, ovlivňuje „jen“ účinky uznání pohledávky insolvenčním správcem pro dobu po skončení insolvenčního řízení. Z ustanovení § 192 odst. 3 IZ vyplývá, že pro pohledávku, kterou dlužník popřel co do její pravosti nebo výše platí, že v rozsahu popření není upravený seznam přihlášených pohledávek exekučním titulem.

Průběh popření (tedy částečně i přezkumu); předběžné vyznačení postoje insolvenčního správce k výsledku přezkumu pohledávky

Popření pohledávky insolvenčním správcem a dlužníkem se děje v rámci přezkumu pohledávek.

Přezkum pohledávky insolvenčním správcem a dlužníkem se uskutečňuje ústně na přezkumném jednání. Je-li úpadek řešen oddlužením, má přezkumné jednání značně neformální povahu, uskutečňuje se u insolvenčního správce a probíhá výlučně v režii insolvenčního správce bez ingerence soudu. Pokud je úpadek řešen konkurzem nebo vyrovnáním, je přezkumné jednání výrazně formálnější - je přítomen soudce a o jednání se pořizuje protokol.

Přezkum pohledávky má svoji přípravnou část, která spočívá ve vytvoření seznamu přihlášených pohledávek, a předběžnou část, která spočívá v zaznamenání postoje insolvenčního správce k pohledávce. Seznam přihlášených pohledávek se sestává z takzvaných přezkumných listů. Insolvenční správce má svůj předběžný postoj k pohledávce zaznamenaný do seznamu přihlášených pohledávek bez dalšího změnit. Výsledek přezkumného jednání zaznamená insolvenční správce do seznamu přihlášených pohledávek.

Přezkum pohledávky jiným přihlášeným věřitelem se uskutečňuje výlučně písemně podáním k soudu, které musí vzniknout vyplněním k tomu určeného formuláře. Má-li popěrný úkon jiného přihlášeného věřitele náležitosti požadované zákonem, je doručením popření soudu zahájen incidenční spor.

Popěrné důvody

Přezkum pohledávek je částí insolvenčního řízení, která se od nalézacího řízení navzdory obdobnému účelu těchto procesů liší v mnoha aspektech. Jednu z diferencí přezkumu pohledávek od projednání uplatněného nároku a rozhodnutí o něm v nalézacím řízení představuje zákonem deklarovaný výčet důvodů, pro něž lze přihlášenou pohledávku (uplatněný nárok) popřít.

Popěrné důvody nepředstavují konkrétní vymezení skutků, které zavadávají důvod pro popření pohledávky. Jedná se o konstatování základních platforem pro popření přihlášených pohledávek, které představují obecné typové šablony, jež je při popření pohledávky třeba substanciovat, čili naplnit konkrétním skutkovým popisem důvodu, pro který je pohledávka popírána.

Zákonem vymezené popěrné důvody jsou konstatovány v ustanoveních §§ 193, 194 a 195 IZ. Popírat

lze pravost, výši a pořadí přihlášené pohledávky. Nebudu se zabývat popřením pořadí přihlášené pohledávky, jež je upraveno v ustanovení § 195 IZ, neboť tento popěrný důvod je zaměřen na problematiku zpochybnění zajištění. Článek je zaměřen na problematiku popření směnečné pohledávky; směnečné pohledávky však bývají zajištěny jen výjimečně a případné zpochybnění existence, rozsahu a pořadí zajištění nepředstavují zajímavý segment problematiky popření směnečné pohledávky, neboť není pro výkon směnečného práva typický a nevykazuje žádná významnější specifika. Ustanovení § 193 IZ umožňuje popřít pravost pohledávky, ustanovení § 194 IZ vytváří prostor pro popření výše přihlášené pohledávky. Pravost pohledávky představuje kumulovanou skutkovou podstatu, která se sestává z existence a absence promlčení práva na peněžité plnění. Zpochybnění výše přihlášené pohledávky představuje ve své podstatě tvrzení neexistence části této majetkové hodnoty.

Vyjadřuji přesvědčení, že okruh popěrných důvodů je značně omezený a zdaleka nepokrývá všechny okruhy okolností, pro které by pohledávky přihlášené do insolvenčního řízení neměly být uspokojovány. Jen v segmentu směnečných pohledávek existují dvě podoby zpochybnění výkonu směnečného práva, které nejsou zákonem danými popěrnými důvody pokryty.[\[2\]](#)

Z naturálních pohledávek, které by v insolvenčním řízení neměly být uspokojovány, pamatuje IZ pouze na pohledávky promlčené.

Vymezení popěrných důvodů v IZ je v podstatě kazuistické s tím, že mu chybí zakotvení obecného režimu a „záchytná varianta“ pro nepředvídané situace. Pokud je mi ale známo, nezpůsobuje omezený okruh popěrných důvodů v současné době významnější praktické problémy. Vyjadřuji přesvědčení, že je tomu tak nikoli z toho důvodu, že by neexistoval faktický potenciál vzniku naznačených kolizních situací, ale proto, že nekompatibilita vymezení popěrných důvodů a výčtu možných kombinací faktických a právních příčin popření pravosti či výše přihlášených pohledávek nebyla v rámci incidenčních sporů vedených o pravost popěrných pohledávek relevantně procesně iniciována a soudy projednána.

Omezený okruh popěrných důvodů a popření směnečné pohledávky

Naznačený omezený okruh popěrných důvodů vytváří problematický režim pro zpochybnění přihlášených směnečných pohledávek jejich popřením. Sice jen ve vybraných situacích, ty však při uplatnění směnečných nároků v insolvenčním řízení nastávají poměrně často. Je-li popření přihlášené směnečné pohledávky odůvodněno nikoli neexistencí přihlášené směnečné pohledávky, ale faktem, že se nejedná o řádný výkon směnečného práva, neexistuje ve škále popěrných důvodů opěrný bod pro ukotvení odůvodnění popření pohledávky. Je tomu tak proto, že právní úprava regulující obecné šablony představující základ vymezení důvodů, pro něž lze popřít pohledávku přihlášenou do insolvenčního řízení, je navzdory faktu, že se jedná o typové vymezení založené na právních charakteristikách, konstruována výše uvedeným kazuistickým způsobem a nejméně pro dvě významné možnosti zpochybnění důvodnosti či korektnosti uplatnění směnečného nároku v insolvenčním řízení neposkytuje odpovídající oporu.

Důvodnost vymáhání směnečné pohledávky je často zpochybňována tvrzením, že směnečný nárok je uplatněn v rozporu se směnečnou smlouvou nebo s kauzou směnky. Uvedená kauzální obrana má v podstatné části případů podobu neexistence kauzální pohledávky.

Další frekventovanou výhradu vůči vymáhané směnečné pohledávce představuje tvrzení, že v historii vzniku směnky existuje vada v podobě excesivního vyplnění blankosměnky.

Vyjadřuji přesvědčení, že pokud má být směnečná pohledávka přihlášená do insolvenčního řízení popřena z důvodu, že

existuje problém v kauzálním podkladu této pohledávky nebo je tato uplatňována v rozporu se směnečnou smlouvou, případně mimosměnečným ujednáním,

vyplývá ze směnky, která vznikla v podobě zárodku směnky a byla následně vyplněna v rozporu s vyplňovacím oprávněním,

nenachází se v ustanoveních §§ 193, 194 a 195 IZ, jež zakotvují důvody, pro něž lze pohledávku přihlášenou do insolvenčního řízení popřít, opěrný bod pro odůvodnění popření.

Právní povaha zpochybnění výkonu směnečného práva v rozporu se směnečnou smlouvou nebo kauzou směnky

Uplatněním kauzální námitky - například námitky neexistence směnkou zajištěné pohledávky, ale i jakékoli jiné námitky založené na porušení směnečné smlouvy nebo nerespektování kauzy směnky - směnečný dlužník nezpochybňuje existenci směnečné pohledávky, tvrdí však okolnosti, pro které by nebylo spravedlivé, aby soud dlužníkovi uložil povinnost zaplatit směnečný dluh, přestože je ze směnky zavázán. Kauzální obranou se dlužník nedovolává neexistence uplatněné směnečné pohledávky, ale faktu, že uplatnění směnky nemá povahu řádného (pocitivého) výkonu práva.[3]

Právní povaha zpochybnění výkonu směnečného práva odůvodněného excesem při vyplnění blankosměnky

Porušení dohody o využití vyplňovacího práva při vyplnění blankosměnky nemá vliv ani na platnost vyplněné směnky, ani na existenci pohledávky, která je do takto vyplněné směnky vtělena. Bez právních následků však nerespektování obsahu vyplňovacího práva při přeměně zárodku směnky na úplnou směnku nezůstává. Exces při vyplnění směnečného blanketu poskytuje osobám, jež jsou z excesivně vyplněné blankosměnky směnečně zavázány, možnost bránit se proti uplatněné směnečné pohledávce vtělené do protismělně vyplněného směnečného blanketu námitkou excesivního vyplnění blankosměnky. Shodné závěry lze nalézt v rozhodovací praxi soudů[4] i v doktríně.[5]

Exces při vyplnění blankosměnky a poruchy v kauzální podkladu směnky jako důvody pro popření přihlášené směnečné pohledávky

Okruh skutečností, na něž pamatuje insolvenční zákon při vymezení obecných šablon odůvodnění popření pohledávek přihlášených do insolvenčního řízení, je dán. Podle IZ lze pohledávku přihlášenou do insolvenčního řízení popřít z důvodu:

- neexistence a promlčení přihlášené pohledávky, jež jsou agregovány do kategorie absence pravosti pohledávky,
- dílčí neexistence přihlášené pohledávky, jež je při popření charakterizována jako nižší výše pohledávky,
- pořadí přihlášené pohledávky, tedy nesprávně tvrzené existence zajištění a pozice věřitele v rámci hierarchie zajištěných věřitelů.

Z výše uvedeného výkladu vyplývá, že popření přihlášené směnečné pohledávky odůvodněné tvrzením, že se uplatnění směnečného nároku děje v rozporu se směnečnou smlouvou, mimosměnečným ujednáním nebo kauzou směňky, nelze korektně zařadit do žádné z předepsaných šablon **vymezujících obecnou charakteristiku popěrné důvody**. Fakt, že přihlášení směnečné pohledávky má povahu nikoli řádného (nepoctivého) uplatnění práva z důvodu kolize tohoto procesního počínu se směnečnou smlouvou nebo kauzou směňky (a to i v podobě neexistence kauzální pohledávky), nenaplnuje znaky žádného z popěrných důvodů.

Neexistenci, nesprávnou výši, promlčení nebo neexistenci či odlišné pořadí zajištění přihlášené pohledávky nelze považovat za obecně vymezenou skutkovou podstatu, kterou lze substanciovat cestou konkretizace odůvodnění v podobě tvrzení, že přihlášení popírané směnečné pohledávky nepředstavuje řádný výkon práva z důvodu kolize uplatnění nároku se směnečnou smlouvou, kauzou směňky, protože právní povaha výše uvedených okolností, jež způsobují nekorektnost výkonu práva je principiálně nekompatibilní s právní povahou uvedených obecně formulovaných popěrných důvodů. A je tomu tak i v případě, že je popření směnečné pohledávky odůvodněno neexistencí kauzální pohledávky, neboť kauzální pohledávku nelze ztotožňovat s pohledávkou směnečnou, jež je vtělena do utvrzovací, zajišťovací, platební nebo sankční směňky. Stejný právní režim zpochybnění vymáhání směnečné pohledávky popřením je nezbytné konstatovat i v případě, že je uplatnění směnečného nároku realizováno v rozporu s mimosměnečným ujednáním.

Obdobné je to s porušením dohody o způsobu vyplnění blankosměňky. Exces při vyplnění směnečného blanketu nemá za následek neexistenci směnečné pohledávky, jež je do excesivně vyplněné blankosměňky vtělena. Nekorektní přeměna zárodku směňky ve směňku úplnou nepředstavuje ani důvod pro zpochybnění výše směnečné pohledávky. Do směňky je vtělena směnečná pohledávka, která odpovídá znění směňky, výše směnečné pohledávky je tedy bez dalšího určena směnečnou sumou. Uvedené pravidlo platí i v případě, že při zaplnění bílých míst v blankosměnce nebyl respektován obsah vyplňovacího oprávnění. Zcela mimo platformu smysluplné argumentace by stála případná úvaha, že vyplnění blankosměňky v rozporu s vyplňovacím oprávněním mohlo mít za následek promlčení pohledávky vtělené do excesivně vyplněné směňky. Nerespektování obsahu vyplňovacího práva při přeměně zárodku směňky v úplnou směňku nezakládá důvod ke zpochybnění pořadí pohledávky, tedy existence, kvality a věřitelské pozice v rámci zajištění pohledávky.

Fakt, že je do insolvenčního řízení přihlášena směnečná pohledávka, která vyplývá z excesivně vyplněné (blanko)směňky tedy nelze považovat za skutečnost, která by byla kompatibilní s některou ze šablon pro odůvodnění popření pohledávky, tedy s některým zákonem vymezeným popěrným důvodem.

Lze tedy směnečnou pohledávku účinně popřít z důvodu excesu při vyplnění blankosměňky a poruchy v kauzálním podkladu směňky?

Existuje tedy dilema, jak s popsanou mezerou v zákonném vymezení popěrných důvodů při popření směnečné pohledávky z důvodu rozporu uplatnění směnečného nároku se směnečnou smlouvou nebo kauzou směňky, jakož i s vyplňovacím oprávněním naložit.

Judikatura uvedenou otázku nezodpovídá, doktrína se k ní nevyjadřuje. Z uvedeného vyplývá, že uvedená disproporce mezi zákonem vymezeným okruhem popěrných důvodů a rozsahem okolností, pro které je namístě směnečné pohledávky přihlášené do insolvenčního řízení popírat, nezpůsobuje praktické problémy. Mám však za to, že se jedná o jev pouze dočasný. Aktuálně není uvedená právní otázka, pod jaký popěrný důvod podřadit problémové okolnosti v kauzálním podkladu směňky nebo

exces při vyplnění směnečného blanketu, v insolvenčních řízeních řešena. Mám však za to, že dříve či později však vyvstane potřeba se s uvedeným faktem právně vypořádat, neboť latence možnosti, že přihlášení směneční věřitelé, jejichž přihlášená směnečná pohledávka byla popřena z důvodu neexistence kauzální pohledávky, z důvodu rozporu uplatnění směnečného nároku se směnečnou smlouvou, kauzou směňky či mimosměnečným ujednáním nebo z důvodu vyplnění blankosměňky v rozporu s vyplňovacím oprávněním, budou popření zpochybňovat na základě absence odpovídajícího podkladu odůvodnění popření pohledávky v zákonem vymezených popěrných důvodech.

Nemám pochybnosti o faktu, že nesoulad mezi uplatněním směnečného nároku a mimosměnečným režimem uplatnitelnosti směnečné pohledávky, jakož i excesivní vyplnění blankosměňky jsou okolnostmi, které by při přezkumu pohledávek přihlášených do insolvenčního řízení měly vést k popření takové směnečné pohledávky.

Nejsem zastáncem přehnaně extenzivního výkladu zákona, ještě méně je mi však vlastní přehnaný formalismus. Mám za to, že je třeba upřednostňovat teleologický výklad právních norem před lpěním na doslovné aplikaci zákonného textu. Výklad ustanovení §§ 192 a 193 IZ, podle nějž lze za popření pohledávky „co do její pravosti“ považovat její popření z důvodu kolize vymáhání směnečné pohledávky se směnečnou smlouvou nebo mimosměnečným ujednáním, nebo nerespektování kauzy směňky (například v podobě neexistence příčinné pohledávky), anebo vyplnění blankosměňky v rozporu s vyplňovacím oprávněním, je podle mého soudu výrazně rozšiřující.

Výčet popěrných důvodů zakotvený v ustanovení § 192 IZ nepůsobí jako otevřený, když podle mne naopak vykazuje znaky seznamu taxativního. Přesto však lze podle mého názoru uvažovat i v intencích teleologického výkladu uvedené normy, jehož výsledkem bude závěr, že popěrné důvody jsou v IZ vyjmenovány demonstrativně.

Odůvodnění popření pohledávky (vymezení popěrného důvodu)

Popření přihlášené pohledávky je procesním počinem, který má v insolvenčním řízení zásadní účinky. Za určitých okolností přezkum pohledávky nahrazuje nalézací řízení, v němž by byl na procesní platformě sporného řízení projednán uplatněný nárok a rozhodnuto o jeho existenci a o důvodnosti procesního útoku žalobce.

Popření pohledávky insolvenčním správcem nebo dlužníkem se uskutečňuje ústně na přezkumném jednání s tím, že se jeho průběh protokoluje a jeho výsledek se zaznamenává do seznamu přihlášených pohledávek. Vyznačením výsledku přezkumu se seznam přihlášených pohledávek mění na upravený seznam přihlášených pohledávek. Formálně, ač to není na první pohled jednoznačně patrné, je popěrný úkon procesním jednáním. Navenek se jedná o výrok v seznamu přihlášených pohledávek, resp. v jeho upravené verzi (upravené na základě průběhu a výsledku přezkumného jednání).^[6]

Prosazování požadavku na řádné odůvodnění popření pohledávky insolvenčním správcem nebo dlužníkem příliš nepomohlo ani zrušení § 11 vyhlášky č. [311/2007](#) Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení (dále rovněž „jednacím řád pro IŘ“), jehož odst. 2. ukládal insolvenčnímu správci povinnost, aby v případě, že přihlášenou pohledávku popírá, uvedl důvod popření.

Mám za to, že konstatování insolvenčního správce (a stejně tak i dlužníka a popírajícího dalšího věřitele), že pohledávku popírá, je třeba konkrétně a určitě odůvodnit tak, aby byl nezaměnitelně vymezen důvod popření pohledávky. Přezkum pohledávky sice může podléhat následné soudní revizi

v incidenčním sporu (je-li incidenční spor odpovídající žalobou zahájen)[7], nelze mu však upřít povahu primárního procesního úkonu, jímž se rozhoduje o faktu, zda přihlášená pohledávka bude v řízení uspokojena či nikoli.

Vzhledem k faktu, že přezkum pohledávky nemusí představovat konečné rozhodnutí o faktu, zda pohledávka bude či nebude v insolvenčním řízení uspokojována, neboť finální verdikt náleží soudu v incidenčním sporu, nelze než trvat na takovém odůvodnění popěrného úkonu, který bude garantovat jeho přezkoumatelnost.

Je-li popírána pravost pohledávky, je třeba v odůvodnění popěrného úkonu uvést, zda je tvrzena neexistence pohledávky nebo její promlčení. Při popření pravosti pohledávky z důvodu její neexistence je nezbytné konstatovat, zda tato nevznikla nebo zanikla, a jaké konkrétní skutkové okolnosti neexistenci přihlášené pohledávky způsobily. Pokud je popřením zpochybněna pravost pohledávky z důvodu jejího promlčení, je třeba v odůvodnění uvést konkrétní skutečnosti, z nichž vyplývá promlčení. Při popření pohledávky co do výše je třeba deklarovat existující a neexistující část popřené pohledávky a skutkově odůvodnit tvrzenou dílčí neexistenci. Odůvodnění popření pořadí přihlášené pohledávky se nebudu s ohledem na fakt, že směnečné pohledávky nebývají zpravidla zajištěny, věnovat.

Nezbytnost jednoznačného odůvodnění popření pohledávky, které nezaměnitelně vymezí skutečnosti, lze dovodit (mimo jiné) i z ustanovení § 199 IZ, které zapovídá následnou změnu důvodu popření vykonatelné pohledávky. Protože podle zmíněného § 199 IZ nemůže insolvenční správce účinně dodatečně měnit nebo rozšířit důvod popření vykonatelné pohledávky,[8] musí být popření odůvodněno způsobem, jenž popěrný důvod identifikuje jasně a zcela určitě. Mám za to, že na odůvodnění popření pohledávky by měly být kladeny stejné požadavky při popírání vykonatelné i nevykonatelné pohledávky. Mám za to, že odůvodnění popření pohledávky musí být koncipováno jako skutkový popis překážky uspokojení pohledávky, že tedy nepostačí pouhé konstatování právního režimu odůvodnění.

Mám za to, že požadavek na odůvodnění, ale dokonce i na řádné skutkové odůvodnění popření pohledávky insolvenčním správcem nebo dlužníkem, je plně legitimní, není však založen odpovídajícím zákonným příkazem, není navíc podepřen odpovídající sankcí v případě jeho nenaplnění. Tomuto tématu se budu věnovat dále v textu v pasáži věnované neodůvodněnému popření přihlášené pohledávky.

Odůvodnění popření vykonatelné pohledávky

Je-li popírána vykonatelná pohledávka (ať insolvenčním správcem, dlužníkem, jemuž svědčí dispoziční oprávnění, nebo jiným přihlášeným věřitelem), jsou popěrné důvody významně limitovány. Z odst. 2 ustanovení § 199 a odst. 6 ustanovení § 200 IZ vyplývá, že popření pravosti nebo výše vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodnutím soudu nebo jiného příslušného orgánu lze odůvodnit jen skutečnostmi, které nebyly uplatněny dlužníkem v řízení, jež předcházelo vydání rozhodnutí, na jehož základě je popřená pohledávka považována za vykonatelnou. Uvedené omezení důvodů popření nelze obejít argumentací jiným právním posouzením předmětných skutečností.

Odůvodnění popření pohledávky jiným přihlášeným věřitelem

O nezbytnosti odůvodnit popření pohledávky není třeba polemizovat v případě, že se jedná o popření učiněné jiným přihlášeným věřitelem. Protože popěrný úkon učiněný jiným přihlášeným věřitelem

musí mít náležitosti žaloby, představuje jeho podstatnou náležitost vylíčení rozhodujících skutečností,[\[9\]](#) které se v popěrném úkonu zcela jistě musí sestávat především z řádného odůvodnění popření pohledávky. Uvedený závěr vyplývá rovněž z judikatury. Požadavek na řádné vymezení popření pohledávky je u popěrného úkonu jiného přihlášeného věřitele akcentován faktem, že vady tohoto podání nelze odstranit na základě výzvy, když popření pohledávky jiného přihlášeného věřitele, které neobsahuje náležitosti žaloby soud bez možnosti reparátu v podobě odstranění vad odmítne.[\[10\]](#)

Neodůvodněné popření pohledávky

Není pochyb o tom, že existuje imperativ, který vyžaduje, aby popření pohledávky bylo řádně odůvodněno. Považuji za nezbytné zabývat se otázkou, jaké následky je třeba spojovat s faktem, že popření pohledávky neobsahuje odůvodnění. Naneštěstí musím konstatovat, že i neodůvodněné popření pohledávky insolvenčním správcem a dlužníkem je právně účinné a přináší zákonem stanovené následky. Pohledávka přihlášená v insolvenčním řízení, jejíž popření není odůvodněno, je i navzdory absenci této stěžejní obsahové náležitosti popřena. Například v usnesení Vrchního soudu v Praze č.j. 2 VSPH 887/2014-B-14 lze nalézt závěr, že insolvenční soud měl insolvenčnímu správci v rámci jeho dohlédací činnosti vytknout fakt, že popření některých pohledávek neodůvodnil, k účinkům popření však žádný negativní postoj nezaujal.

Zásadní dopady má absence odůvodnění popření přihlášené vykonatelné pohledávky. Vykonatelná pohledávka je totiž účinně popřena až poté, co její popření „stvrdí“ soud v incidenčním sporu, jenž musí po popření takové pohledávky zahájit insolvenční správce nebo dlužník. Důležitý je fakt, že insolvenční správce není oprávněn do žalobních tvrzení, jimiž vymezuje nepravost či nesprávnou výši popřené pohledávky, začlenit skutková tvrzení, která nejsou obsažena v odůvodnění popření pohledávky. Pokud je tedy bez řádného odůvodnění popřena vykonatelná pohledávka, uzavírá tato skutečnost možnost úspěšně uplatnit popření v následném incidenčním sporu, bez nějž pozbude popření pohledávky právní relevanci.[\[11\]](#)

Změna a doplnění důvodu popření

Za významnou považuji otázku následné změny nebo doplnění důvodu popření pohledávky. Jak jsem již uvedl výše, nastoluje druhý odstavec ustanovení § 199 IZ povinnou kontinuitu v důvodech popření vykonatelné pohledávky. Aby mohlo popření vykonatelné pohledávky insolvenčním správcem navodit stav, že tato pohledávka nebude zjištěna, musí insolvenční správce podat incidenční žalobu, kterou svoje popření uplatní v řízení před soudem. Žalobní důvody přitom nesmí překročit věcný obsah odůvodnění popěrného úkonu. U vykonatelných pohledávek tedy lze popěrné důvody omezit, nelze je však měnit nebo rozšířit.

Je otázkou, zda lze popěrné důvody dodatečně měnit a doplňovat u pohledávek nevykonatelných. Musím konstatovat, že změna a doplnění popěrných důvodů jsou možné. Zákon tuto možnost nezakazuje, což je určující. Lze sice obsáhle argumentovat v tom smyslu, že změna či doplnění odůvodnění popření pohledávky odporuje povaze tohoto úkonu, zákonný režim a zejména pak jeho zavedený výklad jsou však koncipovány ve prospěch nezávaznosti odůvodnění popření nevykonatelné pohledávky.

S výše uvedeným závěrem nejsem srozuměn. Vyjadřuji přesvědčení, že by bylo vhodnější pohlížet na změnu popěrného důvodu shodně u vykonatelných i nevykonatelných pohledávek – tedy ji nepřipustit

ani u nevykonatelných pohledávek. Jelikož postoj insolvenčního správce a dlužníka, který je nadán dispozičním oprávněním, k přihlášené pohledávce při přezkumu sdělený v podobě popření nebo uznání pohledávky zásadním způsobem ovlivňuje osud této pohledávky v insolvenčním řízení, když představuje (v jistém slova smyslu) paralelu prvoinstančního rozhodnutí v případě uplatnění směnečného nároku ve sporném řízení, bylo by namísto věcné východisko popření nebo uznání a jeho promítnutí do důvodů popření nebo zjištění pohledávky ukotvit k okamžiku přezkumu. Pokud insolvenční správce nebo dlužník popřeli přihlášenou pohledávku, učinili tak z konkrétních důvodů. Nepovažuji za žádoucí vytvářet prostor k procesnímu postupu, v jehož rámci budou přípustnými dodatečné změny nebo rozšíření důvodů popření. Znění zákona by takový výklad umožnilo. Výkladem a contrario ustanovení §§ 198 a 199 IZ lze skutečně dospět k závěru, že pokud ustanovení § 199 IZ změnu nebo dodatečné rozšíření popěrných důvodů zakazuje a ustanovení § 198 IZ takový zákaz neobsahuje, je dodatečná změna popěrných důvodů u nevykonatelné pohledávky přípustná. Při využití teleologického výkladu uvedených ustanovení IZ by zákaz možnosti dodatečné změny nebo doplnění důvodů popření nevykonatelné pohledávky měl odpovídající oporu v zákoně.

V intencích stávajícího převládajícího výkladu ustanovení §§ 198 a 199 IZ připojuji praktickou poznámku, že při popření vykonatelné směnečné pohledávky sehrává důvod popření významnou roli v následném incidenčním sporu, neboť předurčuje možný obsah žalobních tvrzení, zatímco v případě popření nevykonatelné pohledávky má správné vymezení popěrného důvodu vliv zejména na hodnověrnost popření při následném incidenčním sporu.

Pro úplnost doplňuji, že prekluze možnosti měnit nebo doplnit důvod popření se uplatňuje i v případě, že pohledávku popřel jiný přihlášený věřitel. Z ustanovení § 200 odst. 3 IZ totiž vyplývá, že po uplynutí lhůty k popření pohledávky jiným přihlášeným věřitelem nelze měnit uplatněný důvod popření.

Odůvodněné popření pohledávky a popření směnečné pohledávky „naslepo“

Jak jsem uvedl v jedné z předchozích pasáží. Nemusí mít insolvenční správce nebo dlužník relevantní informace o směnečné smlouvě, kauze směnky a vyplňovacím oprávnění a věřitel přihlásivší směnečnou pohledávku do insolvenčního řízení tyto informace není povinen sdílet.

Zejména insolvenční správce se tak může ocitnout v zásadním informačním deficitu ohledně kauzálního podtextu směnky a právního režimu vyplnění chybějících údajů do blankosměnky. V takovém případě může směnečnou pohledávku popřít z důvodu neexistence kauzální pohledávky, porušení směnečné smlouvy nebo mimosměnečného ujednání, jakož i z důvodu nerespektování kauzy směnky, anebo z důvodu excesivního vyplnění směnky, z níž vyplývá přihlášená směnečná pohledávka, aniž by měl možnost odůvodnit popření konkrétními skutkovými tvrzeními. Popírající insolvenční správce totiž může přinejmenším doufat, že se mu uvedené okolnosti podaří v následném incidenčním sporu korektně tvrdit a prokázat.

Při zohlednění odpovědnosti insolvenčního správce za škodu způsobenou porušením povinností v insolvenčním řízení a absence povinnosti insolvenčního správce hradit náklady incidenčního sporu vyvolaného popřením přihlášené pohledávky (viz ustanovení § 37 odst. 1 a § 202 odst. 1 IZ), lze popření směnečné pohledávky naslepo považovat za racionální procesní postup insolvenčního správce nebo dlužníka.

Dodatečné uznání pohledávky

Pro úplnost dodávám, že postoj insolvenčního správce a dlužníka k přihlášené pohledávce vyjádřený v podobě jejího popření nemusí být definitivní. Insolvenčnímu správci a dlužníkovi svědčí podle ustanovení § 172 odst. 1 IZ právo popření pohledávky dodatečně revokovat zpětvzetím popření.

Shrnutí důsledků popření nebo nepopření pohledávek v insolvenčním řízení a případného vedení či nevedení incidenčních sporů o pravost a výši popřených pohledávek

Z ustanovení § 201 IZ (jakož i z §§ 198 až 200 IZ) vyplývá, že přihlášená pohledávka je zjištěna, a je tudíž v insolvenčním řízení určena k uspokojení, jestliže

- ji nepopřel insolvenční správce, dlužník nadaný dispozičním oprávněním, ani žádný z přihlášených věřitelů,
- ji nepopřel insolvenční správce ani dlužník nadaný dispozičním oprávněním, a insolvenční soud odmítl její popření přihlášeným věřitelem,
- insolvenční správce nebo přihlášený věřitel, který ji popřel, vezme své popření zpět, nebo
- tak pravomocně rozhodl insolvenční soud ve sporu o její pravost, výši nebo pořadí.

Z ustanovení §§ 198 až 200 IZ vyplývá, že

- nevykonatelná přihlášená pohledávka, která byla popřena ve vztahu k pravosti, je účinně popřena, jestliže ji popřel insolvenční správce nebo dlužník nadaný dispozičním oprávněním (při řešení úpadku oddlužením nebo reorganizací) a přihlášený věřitel uvedený výsledek přezkumu nezvrátil v jím zahájeném incidenčním sporu;
- nevykonatelná přihlášená pohledávka, která byla popřena ve vztahu k výši, je účinně popřena ohledně popřené částky, jestliže ji popřel insolvenční správce nebo dlužník nadaný dispozičním oprávněním (při řešení úpadku oddlužením nebo reorganizací) a přihlášený věřitel uvedený výsledek přezkumu nezvrátil v jím zahájeném incidenčním sporu; ohledně nepopřené části je tato pohledávka zjištěna, pokud nebyla účinně popřena jiným přihlášeným věřitelem;
- nevykonatelná i vykonatelná přihlášená pohledávka je účinně popřena, jestliže ji relevantně (podáním se zákonem vyžadovaným obsahem) popřel jiný přihlášený věřitel ohledně její pravosti a v incidenčním sporu, který je v případě, že popěrný úkon vykazuje zákonem požadované náležitosti, zahájen doručením popěrného úkonu insolvenčnímu soudu, rozhodl insolvenční soud ve prospěch popření pohledávky, tedy konstatoval nepravost, jinou než přihlášenou výši nebo neexistenci či jiné pořadí zajištění přihlášené pohledávky; popře-li jiný přihlášený věřitel pohledávku co do výše, platí uvedený závěr ohledně popřené části pohledávky, nepopřená část pohledávky je zjištěna již od přezkumu, pokud nebyla účinně popřena insolvenčním správcem nebo dlužníkem, jemuž svědčí dispoziční oprávnění;
- vykonatelná pohledávka je účinně popřena, jestliže ji popřel insolvenční správce nebo dlužník nadaný dispozičním oprávněním, pokud popření stvrdí insolvenční soud v incidenčním sporu zahájeném insolvenčním správcem nebo dlužníkem (resp. tím z nich, kdo pohledávku popřel).

Závěr

Směnečné pohledávky jsou svébytné, při uplatnění směnečných nároků v soudních řízeních je možné se zpravidla setkat se specifiky a anomáliemi, které právní režim uplatnění nároku a posuzování důvodnosti uplatnění nároku činí v některých aspektech specifickým. Je tomu tak i v případě, že je směnečný nárok vymáhán přihlášením do insolvenčního řízení. Uplatnění směnečných pohledávek v insolvenčním řízení lze přitom považovat za vcelku běžný jev.

V insolvenčním řízení nejsou uspokojovány všechny přihlášené pohledávky. K eliminaci neexistujících nároků nebo nároků uplatněných nedůvodně k uspokojení slouží v insolvenčním řízení přezkum přihlášených pohledávek a možnost jejich popření, a následně pak incidenční spory o pravost, výši a pořadí popřených pohledávek, v nichž dochází k potvrzení nebo revizi výsledků přezkumu.

Ustanovení § 193 IZ konstatuje tři možné důvody popření, a to neexistenci přihlášené pohledávky (pohledávka nevznikla nebo zanikla) a promlčení přihlášené pohledávky. Popření výše přihlášené pohledávky představuje taktéž zpochybnění existence pohledávky, ovšem pouze v dílčím rozsahu. Jediné zákonem výslovně konstatované důvody pro popření nezajištěné pohledávky tedy spočívají v neexistenci pohledávky a v jejím promlčení.

Jedno ze specifíků směnečného práva představuje fakt, že uplatnění směnečných nároků lze důvodně zpochybnovat nejen z důvodu neexistence směnečného závazku či pro promlčení směnečné pohledávky, ale i z důvodu, že se nejedná o řádný (pocitivý) výkon směnečného práva. Za nikoli řádné čili nekorektní je považováno vymáhání směnečné pohledávky

- která není podložena splatnou kauzální pohledávkou,
- které je realizováno v rozporu se směnečnou smlouvou, kauzou směnky nebo mimosměnečným ujednáním,
- která je vtělena do směnky, jež vznikla vyplněním blankosměnky v rozporu s vyplňovacím oprávněním.

Problémové okolnosti v kauzálním pozadí přihlášené směnečné pohledávky a exces při vyplnění směnky, z níž přihlášená směnečná pohledávka vyplývá, se však do žádné z výše uvedených „kolonek“, v jejichž rámci jsou vymezeny popěrné důvody, bez dalšího „nevejdou“. Možnost popřít přihlášenou směnečnou pohledávku pro neexistenci kauzální pohledávky či jiné poruchy v kauzálním podkladu směnky nebo na základě faktu, že v průběhu dotvoření směnky vyplněním chybějících údajů do zárodku tohoto cenného papíru nebylo respektováno vyplňovací oprávnění, je faktem, že pro uvedené zpochybnění přihlášené směnečné pohledávky neexistuje opora v zákonem vymezených popěrných důvodech, z formálního hlediska komplikována, nikoli však (podle mého názoru) znemožněna.

Protože vymáhání směnečné pohledávky, které se děje v rozporu se směnečnou smlouvou, kauzou směnky nebo mimosměnečným ujednáním, jakož i vymáhání směnečné pohledávky, jež je vtělena do excesivně vyplněné blankosměnky, nemá povahu řádného výkonu práva, je nanejvýš vhodné, aby výše uvedené skutečnosti představovaly relevantní důvod pro popření směnečné pohledávky přihlášené do insolvenčního řízení.

Aktuálně výše uvedená disproporce mezi omezeným okruhem zákonem daných popěrných důvodů a právními dopady poruch v kauzálním podkladu přihlášené směnečné pohledávky a excesu při vyplnění směnečného blanketu nepřináší praktické problémy. A pokud tyto v budoucnu vzniknou, budou jistě řešitelné – například rozšiřujícím teleologickým výkladem ustanovení § 192 IZ. Kolize vymáhání směnečné pohledávky se směnečnou smlouvou, nenaplnění kauzy směnky nebo porušení ujednání při vyplnění směnečného blanketu je třeba považovat za natolik zásadní okolnosti zpochybňující důvodnost nebo korektnost uplatnění směnečného nároku, že by měly představovat věcnou oporu pro popření přihlášené směnečné pohledávky a v tomto smyslu je třeba insolvenční zákon vykládat.

Popření přihlášené pohledávky má zásadní vliv na fakt, zda tato pohledávka bude v insolvenčním řízení uspokojována. Schéma možných dopadů popření pohledávky přihlášené do insolvenčního řízení je poměrně strukturované. Dopady do možného vyústění popření pohledávky v insolvenčním řízení lze shrnout následovně:

- Pokud insolvenční správce nebo dlužník, jemuž svědčí dispoziční oprávnění, popře nevykonatelnou pohledávku, postačí uvedené popření k tomu, aby pohledávka nebyla zjištěna a nebyla uspokojena v insolvenčním řízení. Výše uvedený výsledek přezkumu pohledávky má přihlášený věřitel možnost zvrátit v incidenčním sporu o pravost (nebo výši či pořadí) popřené pohledávky. Pokud soud v incidenčním sporu uvedené žalobě vyhoví, bude pohledávka považována za zjištěnou. Jestliže soud konstatovanou žalobu o určení pravosti (případně výši či pořadí) zamítne, zůstane zachován status quo navozený popřením pohledávky.
- Pokud insolvenční správce nebo dlužník s dispozičním oprávněním popře vykonatelnou pohledávku, má uvedený popěrný úkon účinky vytvoření předpolí pro následný incidenční spor o pravost (nebo výši či pořadí) přihlášené pohledávky. Status popřené pohledávky nabude popřená vykonatelná pohledávka v případě, že insolvenční správce nebo dlužník s dispozičním oprávněním uplatní svoje popření odpovídající incidenční žalobou a insolvenční soud v takto zahájeném incidenčním sporu vyhoví žalující straně.
- Popře-li jak nevykonatelnou, tak i vykonatelnou pohledávku jiný přihlášený věřitel, závisí výsledek popření na rozhodnutí soudu v incidenčním sporu, který je uvedeným popřením zahájen.

Uvedené závěry jsou plně aplikovatelné i v případě, že se popření týkalo přihlášené směnečné pohledávky.

JUDr. Radim Chalupa, Ph.D.,
advokát

[JUDr. Radim Chalupa, Ph.D.](#)

Kuzina 169
679 76 Drnovice u Lysic

Tel.: + 420 777 847 897

Tel.: +420 775 377 573

e-mail: radim.chalupa.ak@gmail.com

JUDr. Radim Chalupa, Ph.D. je advokát specializující se na směnečné, insolvenční a exekuční právo, jakož i na civilní právo procesní, a dále pak na obchodní a dědické právo

JUDr. Radim Chalupa, Ph.D. je také autorem celé řady publikací z oblasti směnečného práva, z nichž zmiňujeme zejména *Zákon směnečný a šekový: komentář směnečné části*; *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář směnečné části* z roku 2021, a monografie *Zajišťovací směnka* z roku

2009, *Směnka v soudním řízení z roku 2017 a Řízení o zaplacení směnečného nároku (specifika a problémové aspekty)* z roku 2019.

[1] Viz ustanovení §§ 336 odst. 2 a 410 odst. 2 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon, dále jen „IZ“).

[2] Problematice nepokrytí některých problematických podob uplatnění směnečného nároku v insolvenčním řízení zákonem vymezenými popěrnými důvody se budu věnovat dále v textu.

[3] CHALUPA, R. Zajišťovací směnka. Praha: LINDE PRAHA, akciová společnost, 2009, s. 120: „Nesměnečné námitky nezpochybnují existenci a obsah uplatněné směnečné pohledávky, odvíjejí se od tvrzení, že existují důvody, pro které by směnečnému dlužníkovi neměl soud uložit povinnost zaplatit existující směnečný dluh. Nesměnečné námitky zpravidla atakují řádnost uplatnění směnky.“ (Kauzální námitky představují jednu podmnožinu námitek nesměnečných.) KOVAŘÍK, Z. Zákon směnečný a šekový. Komentář. 6. dopl. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014. s. 95: „V §17 jde výlučně o námitky, jejichž původ leží v obecněprávních vztazích, které směnku provázejí. Proto také námitky, i když budou úspěšné, směřují jen k obraně proti povinnosti zaplatit směnku, nemohou však účinně zpochybnit ani platnost listiny jako směnky, ani formální platnost nebo materiální závaznost jednotlivých podpisů na směnce.“

[4] Vrchní soud v Praze v rozsudku sp. zn. 5 Cmo 125/1998 ze dne 13.10.1998 uvedl: „Vyplní-li majitel směnku, která byla vydána jako neúplná (blankosměnku), odlišně od ujednání o jejím vyplnění, není z tohoto důvodu směnka neplatná. Nesprávné vyplnění jen zakládá námitku dlužníka ve smyslu čl. I §10 zákona směnečného a šekového.“ K uvedenému doplňuji, že ustanovení čl. I. § 10 zákona č. 191/1952 Sb., směnečného a šekového (dále jen “ZSŠ”) zakotvuje možnost uplatňovat obranu založenou na excesivním vyplnění blankosměnky.

[5] Shodně CHALUPA, R. Zákon směnečný a šekový: komentář směnečné části; Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář směnečné části. Praha: Leges, 2021. s. 103: „Skutečnost, že je blankosměnka vyplněna v rozporu s obsahem vyplňovacího oprávnění, nemá vliv ani na platnost vyplněné směnky, ani na vznik směnečných závazků osob podepsaných na této směnce. Exces při vyplnění blankosměnky však ovlivňuje obsah směnečných závazků z této směnky zavázaných osob. Diference mezi obsahem závazků, které by vznikly řádným vyplněním blankosměnky, a obsahem závazků, které vznikly excesivním vyplněním blankosměnky, spočívá v možnosti směnečných dlužníků uplatnit (proti některým směnečným věřitelům) námitku excesivního vyplnění blankosměnky.“ Obdobně Z. Kovařík: „I když byla neúplná směnka vyplněna způsobem odporujícím vyplňovacímu právu, přesto se z formálního hlediska stala skutečnou směnkou, má všechny předepsané náležitosti, je podepsána atd. Je tedy nutno na ni takto nahlížet a majitel takové směnky zásadně má práva s touto listinou spojená ...“ In: KOVAŘÍK, Z. Zákon směnečný a šekový. Komentář. 4. doplněné vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 64. Obdobně i J. Kotásek: „Skutečnost, že směnka má jiný obsah, než bylo ujednání, nemaří platnost směnky. Dlužník se musí vůči případnému výkonu práv z takové listiny bránit ve smyslu čl. I §10.... Pokud byla listina vyplněna jinak, než bylo ujednáno, svědčí dlužníkovi námitka protismluvného doplnění blankosměnky.“ In: KOTÁSEK, J. Zákon směnečný a šekový. Komentář. 2. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 105

[6] V praktické rovině se upravený seznam sestává z jednotlivých přezkumných listů, důvod popření

každé z přihlášených pohledávek je tak uveden v přezkumném listu vytvořeném pro tuto konkrétní pohledávku.

[7] Při popření pohledávky dalším přihlášeným věřitelem je incidenční spor o pravost popřené pohledávky v případě, že popěrný úkon naplňuje znaky vyžadované ustanovením § 202 IZ, zahájen již samotným popřením pohledávky.

[8] Ustanovení § 199 IZ upravuje určovací žalobu, jíž insolvenční správce musí stvrdit popření vykonatelné pohledávky, má-li mít popření vliv na zjištění pohledávky.

[9] Viz § 79 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu.

[10] Usnesení Vrchního soudu v Praze č.j. 1 VSPH 2333/2015-B-92 ze dne 11.5.2016: „Pouhé tvrzení věřitele popírajícího pohledávku přihlášeného věřitele v insolvenčním řízení, že závazek dlužníka je neplatný (byť absolutně), není skutkovým důvodem popření pohledávky. Jedná se o neurčité tvrzení, které již nemůže být dodatečně doplněno (podle § 200 odst. 2 insolvenčního zákona nelze po uplynutí popěrné lhůty měnit důvod popření, ani není možné vyzvat dle § 43 o. s. ř. věřitele k upřesnění jeho popěrného úkonu). K takovému popření se nepřihlíží a insolvenční soud toto popření odmítne do skončení přezkumného jednání.“

Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 NSČR 96/2015 ze dne 24.9.2017: „Pro poměry náležitostí popěrného úkonu věřitele ve smyslu § 200 insolvenčního zákona, směřujícího k popření pravosti pohledávky přihlášeného věřitele, se vylíčením rozhodujících skutečností rozumí vylíčení těch rozhodujících skutečností, které (v případě, že by byly prokázány) vedou k závěru, že popíraná pohledávka není pohledávkou pravou. Popěrný úkon, jímž věřitel popírá (postupem dle § 200 insolvenčního zákona) co do pravosti nevykonatelnou pohledávku přihlášeného věřitele proto, že měla zaniknout započtením uskutečněným jednostranným právním úkonem dlužníka, obsahuje dostatečné vylíčení rozhodujících skutečností, jestliže dostatečně určitě vymezuje úkon dlužníka směřující k započtení, na jehož základě mělo dojít k zániku popřené pohledávky.“

[11] Problematice popření vykonatelné pohledávky se budu věnovat dále v textu.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Přičitatelnost jednání třetích osob dlužníkovi pro účely posouzení neúčinnosti: ano nebo ne?](#)
- [Srážka za prodej v insolvenci při ocenění majetkové podstaty](#)
- [Smlouvy o vzájemném plnění v insolvenci – judikaturní závěry](#)
- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem](#)

zástavy

- Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou
- Preventivní restrukturalizace
- Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?